

Марек ШАФІН,
Надзвичайний і Повноважний Посол
Словацької Республіки в Україні

«СЛОВАКИ – ЧУЙНА НАЦІЯ, ЯКА СТАЛА НА ПРАВИЛЬНИЙ БІК У ВАЖКІ ЧАСИ»

– Пане Посол, насамперед хочемо висловити вдячність Словаччині за всебічну підтримку України у військовій, гуманітарній, економічній та політичній сферах із перших днів повномасштабного російського вторгнення. Хотілося б, щоб українці знали більше про допомогу, яку Словацька Республіка надає Україні, тож що особисто Ви вважаєте найважливішим у цьому контексті?

– Словаччина підтримує Україну з початку повномасштабного вторгнення Росії 24 лютого 2022 року. За обсягом допомоги на душу населення вона посіла п'яте місце серед країн, які її надали. Наша підтримка охоплює гуманітарну, військову та політичну сфери.

Найбільше пишаюся тим, що мої співвітчизники забезпечили всім необхідним українських біженців, які змушені були покинути свої домівки. Це підтверджує, що словаки – чуйна нація, яка стала на правильний бік у важкі часи. Також важливо відзначити політичну підтримку, яку Словаччина надає Україні з 2014 року. Цей чинник позитивно впливає на євроатлантичну інтеграцію та її порядок денний.

– Ви – один із небагатьох іноземних дипломатів, які залишилися в Києві та 24 лютого стояли пліч-о-пліч з українськими громадянами. Ми високо це цінуємо. За якийсь час до повномасштабного вторгнення більшість посольств заохочувала своїх громадян покинути територію України. Чи можете пригадати, що робили і як почувалися в цей тривожний період, а також самого 24 лютого?

– Звістка про російське вторгнення шокувала мене, як і, мабуть, усіх. Ми відчували напруження за кілька днів до 24 лютого, однак я все ще не вірив,

що Росія вдасться до повномасштабної атаки. Проте ми швидко повернулися до реальності й зосередилися на нашому першочерговому завданні – забезпечити словацьких громадян. Спочатку зібрали їх у посольстві, а потім евакуювали. Разом із трьома колегами я виїхав з Києва тільки після того, як останній громадянин Словаччини залишив країну. Тоді наше посольство на якийсь час переїхало до Ужгорода. Це були важкі часи, адже ми не мали досвіду перебування в зоні бойових дій. Найбільше я запам'ятав обстріли Києва та поодинокі перестрілки в самому місті. Боляче було слухати новини про просування російських військ і жертви. Про успішну оборону ми дізналися лише згодом.

– У березні 2023 року Ви відвідали деокуповані населені пункти Херсонщини та на власні очі побачили наслідки «руського міра». Що Вас найбільше вразило під час цього візиту? Чи зустрічалися Ви з місцевими мешканцями?

– Масштаби руйнувань, яких завдали російські війська, шокували мене. Цьому немає жодного виправдання. Ми бачили зруйновані школи, лікарні, житлові будинки. Очевидно, що ці атаки не були спрямовані на військові об'єкти; їхня основна мета – заподіяти якнайбільше шкоди українському населенню. Натомість мене приємно вразив професіоналізм та героїзм Збройних сил і всього народу України. Їхня рішучість боротися, захищати та визволяти свою країну від сильного ворога вражає.

– Ви активно взаємодієте з громадами різних українських міст. Чи могли б Ви розповісти про важливі ініціативи та проекти надання допомоги місцевому населенню в умовах війни, які підтримуєте або організовуєте? Які виклики та перешкоди постають під час співпраці з громадами та як Ви їх долаєте?

– Словаччина доставила в Україну понад 900 тонн гуманітарної допомоги, зокрема медикаменти, продукти харчування, засоби захисту, ліжка, спальні мішки, намети, ковдри, одяг та взуття, маски, респіратори, протипожежне обладнання, ІТ-обладнання та сервери, мобільні телефони, засоби гігієни, генератори, обігрівачі, аптечки тощо. За офіційними джерелами, з моменту ескалації конфлікту загальна сума цієї допомоги склала понад 11,2 мільйона євро. З 2014 року Словаччина забезпечила підтримку розвитку України майже на 30 мільйонів євро, а нині посідає 28 місце за обсягом наданої їй гуманітарної допомоги. З 2022 року ми впроваджуємо сім гуманітарних проектів на загальну суму близько 2,3 мільйона євро. Ці ініціативи спрямовані на задоволення нагальних потреб населення України, зокрема це розподіл продуктивних і гігієнічних наборів, надання ваучерів на придбання предметів першої необхідності, медичну допомогу та психосоціальну підтримку, а також забезпечення

тимчасових притулків для внутрішньо переміщених осіб та матеріалів для підготовки до зими.

Після повномасштабного російського вторгнення Словаччина активно розвиває проекти в різних регіонах України – від Закарпатської до Дніпропетровської областей. Допомога надходить у межах різноманітних програм. Зокрема, було споруджено притулок для людей, які зазнали сексуального насильства під час цієї війни, профінансовано придбання кухонного обладнання до реабілітаційного центру для переселенців, соціально вразливих груп і демобілізованих військовослужбовців та їхніх сімей, а також виділено кошти на придбання необхідного обладнання в реабілітаційний центр (після ампутації або травми) для внутрішньо переміщених осіб, демобілізованих військовослужбовців і цивільних, які потребують допомоги. Крім того, Словацька Республіка надала малі гранти для проектів співпраці у сфері розвитку. Після руйнування дамби Каховської ГЕС наша країна передала насоси, шланги, ковдри, одноразові костюми хімічного захисту та продукти харчування. Також до Державного агентства відновлення та розвитку інфраструктури України було надіслано фінансовий внесок – 200 тисяч євро на будівництво водогону.

– Остання зустріч країн Вишеградської четвірки відбулася майже рік тому. Усі країни-учасниці, окрім Угорщини, підтвердили готовність до подальшої військової підтримки України. Серед основних її напрямів було названо допомогу з ремонтування військової техніки та реабілітацію українських військовослужбовців. Які відтоді є досягнення в цій сфері і які проблеми поставали в процесі надання військової допомоги Україні?

– Наразі я можу говорити лише від імені Словаччини. Моя країна була однією з тих, хто надав значну військову підтримку Україні невдовзі після початку повномасштабної військової агресії з боку Росії. Не вдаючись до деталей, скажу, що її сума становить сотні мільйонів євро. Майже всі українці знають, що ми передали зенітну систему С-300, літаки Міг-29 та боєприпаси, а також десятки бойових машин піхоти та системи розмінування світового класу «Воžена». Наприкінці липня ми передали Україні на комерційних умовах дві самохідні гаубиці «Zuzana». Спільне словацько-українське виробництво озброєнь і боєприпасів активно розвивається. Ми залучені до підготовки українських військових у Словаччині. Загалом Словацька Республіка намагається всебічно підтримувати Україну в межах своїх можливостей. Основний виклик полягає в тому, що півтора року тому Словаччина, як і інші держави, що допомагають Україні, не вірила, що РФ може раптово розпочати повномасштабну війну в Європі. Кількість нашої зброї та боєприпасів не відповідала тій, яку ми мали 30 років тому, коли завершилася холодна війна. У нас не було наміру починати війну, хай би що не стверджувала російська пропаганда.

– Багато європейських країн запропонували Україні допомогу з повенної відбудови. Словаччина неодноразово підтверджувала готовність багатьох словацьких компаній долучитися до цих процесів. Чи вже розглядають якісь проекти відбудови конкретних міст або регіонів України?

– Так, Словаччина прагне сприяти післявоєнній відбудові. У Братиславі вже ведуть щодо цього дискусії. Я особисто відвідав кілька регіонів України, щоби детальніше ознайомитися з їхніми потребами та викликами. Хоч зауважити, що не маю наміру бути надто конкретним, позаяк це насамперед належить до компетенції словацьких бізнес-структур. Проте для ефективної співпраці в цьому напрямі, безумовно, важлива й дипломатія.

– До повномасштабного вторгнення на українському ринку працювало майже сто словацьких компаній. Чи відомо Вам, скільки їх зараз та в яких сферах вони задіяні?

– Я не маю актуальної інформації. Деякі компанії, які діяли на територіях, що потрапили під тимчасову російську окупацію, змушені були переїхати або зупинити свою діяльність. Іншим, розташованим близько до лінії фронту, довелося обмежити свою роботу. Також повідомляли, що словацькі підприємства мають проблеми з електропостачанням через російські бомбардування. Хай там як, наші країни тісно взаємодіють в економічній сфері. Звісно, є й перспективи для поглиблення та розширення співпраці. Серед галузей, у яких працюють наші підприємства, слід передусім відзначити нафтогазову промисловість і газовий транзит. Крім того, Словаччина та Україна є партнерами у сфері торгівлі електроенергетикою. Активною також є співпраця у фармацевтичній і металургійній царинах.

– Пане Посол, ми завжди раді бачити Вас на презентаціях, круглих столах, конференціях, екскурсіях та інших заходах, які організовує ГДІП. Щиро вдячні Вам за цінну довіру та плідну співпрацю. До повномасштабного вторгнення Ви відвідали з візитами чимало регіонів, багато з яких тепер понівечені війною. Чи можете пригадати, який регіон та який захід вразили вас найбільше?

– Ви маєте рацію, я з радістю беру участь у різних заходах та подорожую Україною. Мені більше імponує робота на місцях, а не офісна рутинна. Можливо вам відомо, я працював у нашому посольстві в Києві і раніше. Я відвідав багато чудових місць і знайшов надзвичайних друзів.

Цьогоріч мені пощастило відвідати Острог та видатний Національний університет «Острозька академія», що викликало в мене справжній захват. Однак найбільше враження справив візит до Ізюма невдовзі після його визволення минулої осені. Я на власні очі спостерігав ту непоправну шкоду – наслідки російської агресії, багато руйнувань. І коли дивишся на це, на жаль, усвідомлюєш, що така ж ситуація і в інших численних містах і селах по всій Україні.